

Motiv för svenska soldater att vilja åka på utlandsmission

En rapport avseende motiven bland svenska soldater i KS20/21 och FS18/19 att vilja åka på utlandsmission.

Foto Erik Hedlund/Louise Weibull Försvarshögskolan

Rapport
FoT pedagogik 2010

Försvarshögskolan
Institutionen för
Ledarskap och Management

Fil. dr. Erik Hedlund

Sammanfattning

Avvecklingen av värnpliktsförsvaret och införandet av ett frivillighetsförsvaret aktualiserar frågor om individers motivation att frivilligt söka anställning i Försvarsmakten. I syfte att få mera kunskap om vad som motiverade individer att söka till utlandsstyrkan genomfördes en enkätstudie med soldater i KS 20/ 21 och FS 18/19 under deras missionsutbildning vid Internationella utbildningsenheten vid Livgardet i Kungsängen 2009/2010.

Analysen utgår från Battistellis typologi med de tre motivationskategorierna (1) *paleomodern* - att göra något för andra, av patriotism, i ett högre syfte eller av ideologi och, (2) *modern* - att göra något för att själv tjäna på det (materiellt, ekonomiskt eller för en karriär). (3) *postmodern* - att göra något för sin egen skull och för den egna personlighetsutvecklingen (ej materiellt, ekonomiskt eller för karriär). Resultaten visar att de viktigaste motiven för att vilja åka på utlandsmission är postmoderna och paleomoderna motiv.

De pedagogiska implikationerna av resultaten är att man bör beakta de postmoderna motiven vid utformandet av militär utbildningen för att bibehålla och öka motivationen bland unga män och kvinnor att söka till försvaret samt att motivera rekryterna att fortsätta en karriär inom försvaret efter GMU.

Inledning

Den första juli 2010 avvecklades det drygt hundra år gamla värnpliktsförsvaret och ett frivilligt yrkesförsvaret infördes. Införandet av ett frivillighetsförsvaret aktualiserar frågor om individers motivation att frivilligt söka anställning i Försvarsmakten. Forskning rörande soldaters motivation utgår ofta från Fabrizio Battistellis typologi för frivilliga soldaters motivation att söka till och delta i militära utlandsmissioner.¹ Battistellis typologi består av de tre motivationskategorierna (1) *paleomodern* - att göra något för andra, av patriotism, i ett högre syfte eller av ideologi och, (2) *modern* - att göra något för att själv tjäna på det (materiellt, ekonomiskt eller för en karriär). (3) *postmodern* - att göra något för sin egen skull och för den egna personlighetsutvecklingen (ej materiellt, ekonomiskt eller för karriär),

Battistelli motivationskategorier utgår från den av Charles Moskos introducerade ”Institutional vs. occupational modellen” (I/O-modellen) som lanserades i USA i mitten på 1970-talet efter det amerikanska försvarets avskaffande av värnplikt och övergång till ett frivillighetsförsvaret. I korthet står I för att man ser yrket som ett ”kall” där yrkesmotivationen främst utgörs av att få göra något för andra i ett högre syfte (det som i Battistellis modell motsvaras av *paleomodern*) medan O står för en marknadsekonomisk syn på yrkesmotivation, dvs. att man motiveras av självorienterande materiella motiv som lön och karriär, det som i Battistellis modell motsvaras av *modern*. Den tredje av Battistellis motivationskategorier, *postmodern*, är inspirerad av Ronald Inglehart² och hans forskning och teorier om det postmoderna samhället och avser självorienterade och immateriella yrkesmotiv som personlig utveckling, självförverkligande och möjligheter att få uppleva äventyr.

Moskos hypotes var att införandet av ett frivillighetsförsvaret successivt skulle innebära att det militära yrket allt mer skulle övergå till att anpassas till den marknadsekonomiska rationaliteten varvid soldaters motivation främst skulle utgöras av ekonomiska faktorer och karriärutvecklingsmöjligheter.

De erfarenheter som hittills finns avseende svenska soldaters frivilliga sökande till försvaret rör de soldater som under värnpliktssystemets tid frivilligt sökte sig till utlandsstyrkan och utlandsmission. Kunskaper om dessa soldaters motiv att söka sig till försvaret är viktiga för Försvarsmakten då denna kunskap kan komma utgöra ett värdefullt bidrag för utformning av Försvarsmaktens framtida rekryteringsarbete samt planering av militär utbildning som understödjer och förstärker motivationen söka sig till Försvarsmakten.

Syfte

I syfte att få mera kunskap om vad som motiverade individer att söka till utlandsstyrkan genomfördes en enkätstudie med soldater i KS 20/ 21 och FS 18/19 under deras missionsutbildning vid Internationella utbildningsenheten vid Livgardet i Kungsängen 2009/2010. Resultaten avses också utgöra värdefulla jämförelsedata inför kommande studier avseende soldaters motiv till att söka anställning inom Försvarsmakten.

---

¹ Se exempelvis Fabrizio Battistelli, ”Peacekeeping and the Postmodern Soldier,” *Armed Forces & Society* Vol, 23, No, 3, (Spring 1997): 467-484.

² Ronald Inglehart, *The silent revolution* (Princeton: Princeton University Press, 1977).

Metod

Studien genomfördes som en enkätstudie bland soldaterna i KS 20 och KS 21 respektive FS 18 och FS 19 under deras missionsutbildning vid Internationella utbildningsenheten vid Livgardet i Kungsängen 2009/2010.³ Enkätfrågorna och motivationskategorierna utgår från Fabrizio Battistellis typologi för soldaters motivation att söka till och delta i militära utlandsmissioner

Svaren angavs enligt följande tio-gradig skala.

0 = Inte viktigt alls till 10 = Mycket viktigt

0 = Inte alls till 10 = I allra högsta grad

0 = Mycket låg till 10 = Mycket hög

0 = Inte alls god till 10 = Mycket god

0 = Aldrig till 10 = Alltid

Respondenter

Den totala svarsfrekvensen var 514 respondenter av totalt 1057 möjliga soldater (dvs. inte yrkes- eller reservofficerare) vilket ger en svarsfrekvens om 49 % och internbortfallet var lågt. Dock finns en bias avseende tjänst inom campen respektive utanför campen där KS missionen endast har åtta respondenter som hade sin tjänst utanför campen, vilket bör beaktas när resultatens ska tolkas.

Tabell 1. Respondenter

	Man	Kvinna	Inom campen	Utanför campen	0 missioner	1 mission	2 eller fler missioner	Totalt
FS	349	51	140	245	162	135	77	405
KS	84	25	94	8	58	21	22	109
Totalt	433	76	234	253	220	156	99	514

Resultat

Resultaten redovisas som medelvärden under kolumnerna FS respektive KS. Resultaten är signifikantstestade vilket redovisas under kolumnen P. Signifikanta resultat har ett P-värde om 0.0500 eller under.

Motivation

Tabell 1. Motivation FS vs. KS

Motivation FS vs. KS	FS	KS	P
Postmodern Att göra något för sin egen skull och för den egna personlighetsutvecklingen (ej materiellt, ekonomiskt eller för karriär)	7.49	7.11	0.0043
Paleomodern Att göra något för andra, patriotism, i ett högre syfte eller av ideologi	7.01	6.95	0.7463
Modern Att göra något för att själv tjäna på det (materiellt, ekonomiskt eller för karriär)	3.50	3.38	0.4476

Motivationen hos soldater i denna studie för att söka till utlandsstyrkan är i första hand postmoderna och paleomoderna medan de moderna motiven är svaga. I en nedbrytning mellan FS- och KS missionen ser man de postmoderna motiven är signifikant högre hos

³³ KS 20 och FS 18 hösten 2009. KS 21 och FS 19 våren 2010.

soldaterna i FS-missionen jämfört med KS-soldaterna vilka kanske kan förklaras av att KS-missionen inte anses ha lika mycket äventyr att erbjuda som FS-missionen. Däremot finns ingen skillnad mellan FS och KS avseende paleomoderna och moderna motiv. Det finns inte heller någon signifikant skillnad avseende motiv baserat på variablerna; kön, missionserfarenheter eller huruvida man jobbar inom eller utanför campen.

Soldaters främsta motivation för att vilja åka på utlandsmission är således postmoderna motiv, dvs. att göra något immateriellt för sin egen personliga utvecklings skull som att få åka till främmande länder och uppleva exotiska miljöer, känna god kamratskap men också att få känna att man utvecklas och mognar som människa. Näst efter postmoderna motiv kommer paleomoderna motiv som att vilja hjälpa människor i nöd, att få göra något för andra och/eller göra en insats för ett högre ideologiskt syfte. Minst motiverade är man av moderna motiv som att tjäna pengar eller få andra materiella och ekonomiska fördelar.

Slutsatser och diskussion

Resultaten i studien visar att de viktigaste motiven för att vilja söka och åka på utlandsmission, både bland män och kvinnor, är möjligheten få uppleva äventyr, egen personlighetsutvecklingen, kamratskap och att få åka till främmande länder, det Battistelli benämner postmoderna motiv, dvs. man åker främst för sin egen skull. Minst viktigt är att åka på utlandsmission för att själv tjäna på det materiellt, ekonomiskt eller för karriären.⁴ Resultaten visar också att paleomoderna traditionella militära motiv som att få göra något gott för andra och hjälpa människor i nöd fortfarande är starkt motiverande. Motiven för att åka på mission har en hel del gemensamma nämnare med det som inom turistforskning benämns ”working tourists” och ”adventure tourists” dvs. att man åker på längre resor för att få uppleva äventyr och exotiska miljöer och jobba lite här och var under resan för att tjäna ihop pengar för att kunna fortsätta att resan. De soldater som har sådana motiv till att vilja åka på utlandsmission torde ha begränsat intresse av att binda upp sig på längre kontrakt än en mission eller ett par missioner. Detta är något Försvarsmakten bör beakta inför kommande rekrytering till frivillighetsförsvaret. Kanske finns det anledning att försöka bibehålla kortare kontraktsformer för att även fortsättningsvis kunna attrahera denna kategori av högt (post)motiverade soldater.

De pedagogiska implikationerna av resultaten är att man bör beakta de postmoderna motiven vid utformandet av militär utbildningen för att bibehålla och öka motivationen bland unga män och kvinnor att söka till försvaret samt att motivera rekryterna att fortsätta en karriär inom försvaret efter GMU.

Förslag på fortsatt forskning

Utifrån Charles Moskos hypotes om att införandet av ett frivillighetsförsvaret successivt leder till att det militära yrket allt mer övergår till att anpassas till marknadsekonomiska faktorer bör fortsatta studier rörande motivation göras. Motivationsstudier är också viktiga som underlag för rekryteringsinsatser och utformning av militära utbildningar som förstärker motivationen att viljan hos soldater att söka till och fortsätta en karriär inom Försvarsmakten.

---

⁴ Resultaten stämmer väl överens med resultaten från en tidigare intervjustudie inom FoT pedagogik med soldater i KS 14 och LA 05 från 2006.